

*„Tu sa všetko začalo. V tej chvíli som sa zaľúbil do džezu. Počúvaj. Melódia vynesie na povrch tvoje ja.“
Joe Gardner, Duša*

PRODUCTION NOTES

Čo z nás robí... nás? Najnovší film od Pixar Animation Studios predstavuje Joa Gardnera (hlas mu prepožičal Marián Miezga), učiteľa na druhom stupni základnej školy, ktorý miluje džez. „Joe najviac na svete túži stať sa profesionálnym džezovým klaviristom,“ hovorí režisér Pete Docter. „Keď dostane životnú ponuku hrať s jednou z najväčších hudobníčok, cíti, že siaha na vrchol svojej kariéry.“

No jeden chybný krok ho preniesie z ulíc New Yorku do Veľkého predtým – na fantastické miesto, kde nové duše dostávajú povahu, rozmery a záujmy predtým, ako sa vydajú na Svet. Podľa Doctera sa nápad na tento jedinečný svet objavil pred dvadsiatimi tromi rokmi. „Začalo sa to mojím synom – dnes má 23, no v momente, ako prišiel na svet, už mal vlastnú osobnosť,“ vraví Docter. „Odkiaľ sa vzala? Dovtedy som si myslel, že osobnosť sa vyvíja cez našu interakciu so svetom. A predsa bolo v tej chvíli jasné, že sa rodíme s jedinečným, konkrétnym zmyslom pre to, kým sme.“

„V našom príbehu sa každý narodí s dušou,“ pokračuje Docter. „A tá sa nezjaví nepripravená, prejde výcvikom a dostane osobnosť a záujmy.“

Joe Garder však nemá pocit, že patrí do tejto krajiny nových duší. Odhodlaný vrátiť sa do života sa dá dokopy s predčasne vyspelou dušou 22 (hlas jej prepožičala Zuzana Vačková), ktorá nikdy nechápala prítlačivosť ľudskej existencie. „Občas majú duše trochu ťažkosti nájsť svoju iskru, aby mohli ísť na Svet,“ vraví druhý režisér Kemp Powers. „Poradcovia vo Veľkom predtým sa obracajú na mentorov – výnimočné postavy dejín, ako napríklad Abraham Lincoln –, aby duše inšpirovali. A zabralo to pri každučkej duši okrem 22, ktorá sa správa trochu ako nevrľá tínedžerka. A tá sa rozhodne, že jednoducho nechce ísť na Svet.“

Joe sa nedopatrením stane ďalším mentorom duše 22 a uvedomí si, že ak jej pomôže, azda sa mu podarí vrátiť na Svet včas na koncert. „Myslí si, že jej iba musí pomôcť nájsť iskru, teda to, pre čo sa oplatí žiť,“ vraví producentka Dana Murray. „To predsa musí byť ľahké. Ako milovať džez, čo jemu pripadá úplne samozrejmé.“

No keď sa jej zúfalo snaží ukázať, čo je na živote také skvelé, sám narazí na otázky, ktoré si o svojom živote nikdy nekládol. Hlavná scenáristka Kristen Lester hovorí: „Kedy je život zmysluplný? Ide v ňom o vzťahy? O to, či je človek prítomný? Môžeme sa s niekým výborne porozprávať a potom si dať kávu – sú tieto veci zmysluplné? Náš príbeh sa nedrží len jednej strany – vzťahy, rodina – je v ňom aj tušenie, že ide o všetky tieto veci.“

Spoluscenárista Mike Jones súhlasí: „Je jedno, kde sme alebo čo všetko sme dosiahli, občas nám napadne, že inde je tráva zelenšia. Neustále sa usilujeme. Umelca stále čosi poháňa, aby ďalej tvoril, aby nikdy nebol spokojný.“

Docter vidí paralelu vo vlastnom živote. „Mám šťastie, že môžem spolupracovať s niektorými neuveriteľnými ľuďmi a nakrúcať filmy, na ktoré chodia diváci na celom svete,“ vraví. „Ale uvedomil som si, že aj keď sú všetky tie projekty úžasné, život netvorí len jedna veľká záľuba, aj keď človeka napĺňa. Občas ide práve o tie najmenšie banality.“

Duša sa odohráva v New Yorku a v abstraktnom, iluzórnom svete Veľkého predtým a zdôrazňuje kontrast veľkomesta s kozmickou ríšou. Filmári sa pri tvorbe filmu a postáv sčasti inšpirovali dvoma vplyvmi: tvorbou anglického výtvarníka a karikaturistu Ronalda Searla a animáciou z klasickej disneovky *101 dalmatíncov* z roku 1961.

Vizuálnu náročnosť dopĺňa prístup k hudbe. „Jon Batiste, hudobník nominovaný na Grammy, spevák, skladateľ, textár a džezový génius, produkuje džez, ktorý umocňuje drsno krásnu newyorskú stránku filmu,“ vraví Murray. „Keď vo filme vidíte Joove ruky hrajúce na klavír, to hrá Jon. Naši animátori študovali nahrávky Jona za klavírom, aby zachytili detaily jeho hry od pohybu prstov po každý nádych.“

„Všetkej hudby zo sveta duší sa ujali Trent Reznor a Atticus Ross z Nine Inch Nails,“ pokračuje Murray. „Je veľmi éterická. Vnášajú do filmu naozaj strhujúci kontrast. Je to pre Pixar nečakané rozhodnutie, niečo také sme ešte nikdy nerobili. Páči sa mi výsledná kombinácia.“

„Chceli sme, aby postavy pôsobili čo najvernejšie a najskutočnejšie,“ vraví Docter. „Sám som amatérsky hudobník a naozaj som sa stotožnil s Joom, ale nie som Afroameričan. Nevyrastal som v tej kultúre. V tomto smere veľmi pomohlo, že sme mali v tíme druhého režiséra Kempa Powersa, kultúrnych konzultantov a hudobníkov, s ktorými sme spolupracovali a ktorí nám sprostredkovali veľa poznatkov – bez ich pomoci a podpory by tento film nevznikol.“ Kultúrnymi a hudobnými konzultantmi boli: Dr. Peter Archer, Jon Batiste, Dr. Christopher Bell, Terri Lyne Carrington, Dr. Johnnetta Betsch Cole,

Daveed Diggs, Herbie Hancock, Marcus McLaurine, George Spencer, Ahmir “Questlove” Thompson a Bradford Young.

ČO Z NÁS ROBÍ NÁS? V Duši vystupuje dynamický zástup postáv

Duša od štúdií Disney a Pixar strieda prostredie medzi New Yorkom s jeho dynamickým a rôznorodým obyvateľstvom a Veľkým predtým s množstvom éterických bytostí, ktoré vznikli v predstavivosti umelcov a technikov v Pixar Animation Studios. Tento rozpor vytvára bohatú paletu postáv, jedinečne prepojených a predsa patriacich do iných svetov.

Duša je zároveň prvý film od Pixaru, v ktorom vystupuje viacero postáv s čiernou a hnedou pleťou. Filmoví tvorcovia si dali záležať, aby verne zobrazili všetky typy pleti. „Veľmi dobre si uvedomujem odtiene pokožky,“ hovorí supervízorka shadingu Bryn Imagire. „Chceli sme priniesť širokú škálu afroamerických postáv. Pre mňa bolo dôležité, aby sme to urobili správne.“

Medzi postavami *Duše* sú talentovaní hudobníci, silná matka, nové duše, poradcovia a terapeutická mačka a množstvo ďalších, a všetky vedú Joa Gardnera k hlbšiemu uvedomeniu, ktoré nečakal a ktoré mu zmení život.

„Dnešok sa začal ako najlepší deň môjho života...“

JOE GARDNER je učiteľ hudby a vedie školskú kapelu, jeho skutočnou vášňou je hrať džez a je vážne dobrý. Sníva o tom, že bude hrať na klavír profesionálne, no stále čaká, kým prerazí. „Udržiava svoje sen pri živote, ale len tak-tak, na živobytie si musí zarábať ako učiteľ,“ vraví riaditeľ Pete Docter. „Vždy to bral ako dočasné riešenie, kým nezíska angažmán.“

Spoluscenárista Mike Jones vraví, že Joa spoznáva vo chvíli, keď sa nachádza na križovatke, ktorej sa celý život vyhýbal. „Riaditeľka školy mu oznámi, že mu dávajú plný pracovný úväzok, čo je pre Joa rozsudok smrti: síce získa dôchodok, ale nikdy si už nenaplní svoje skutočné životné poslanie.“

Kristen Lester, hlavná scenáriska, hovorí, že Joova cesta sa podobá životnej ceste mnohých ľudí v Pixare. „Pochádzam z umeleckého prostredia,“ vraví, „milujem umenie a rozumiem Joovmu nadšeniu, jeho jasne vytyčenému cieľu. Myslí si, že ak nerobí tú jedinou vec, pre ktorú sa rozhodol, nestojí za nič.“

Filmoví tvorcovia chceli zobraziť Joov vnútorný zápas v jeho zjave. Supervízor animácie Bobby Podesta vraví, že inšpiráciou mu bol režisér Pete Docter. „Ak ho porovnáte s Joom, uvedomíte si, že sú približne rovnako stavaní a občas rovnako rozhadzujú rukami a nohami do všetkých strán.“

Animátor Frank Abney vraví, že sa tím inšpiroval aj džezovým klavíristom Jonom Batistom. „Joe je vysoký a tenký a má dlhé prsty, niektoré tieto rysy sme prebrali od Jona. Pozreli sme sa aj na Rogera zo *101 dalmatíncov*, ktorý je podobne stavaný. Keď si Roger alebo Joe sadnú za klavír a začnú hrať, občas sa zdá, že priestor okolo nich je akýsi malý.“

No len čo Joe začne hrať, len čo sa stratí v hudbe, akoby sa zrazu našiel. Tieto momenty sú také dôležité, že sa filmári usilovali, aby každá zahratá nota bola verná. Supervízorka animácie Jude Brownbill: „Ak sme chceli vytvoriť smršť prstov Jona Batista na klávesoch, museli sme použiť zábery viacerými kamerami, aby sme zachytili materiál, podľa ktorého sa dalo pracovať, a novú technológiu, aby sme rozsvietili klávesy na našej klavírnej zostave podľa toho, ako Jon hral. Chceli sme mať istotu, že každá nota, ktorú Joe zahrá vo filme, je rovnaká nota, akú Jon zahrál v štúdiu.“

Batiste animátorom ukázal, ako to vyzerá, keď sa hrá s veľkou radosťou. „Hral som a oni ma majstrovsky zachytili,“ vraví. „Je úchvatné vidieť, ako to Joe všetko stelesnil. Títo ľudia sú geniálni!“

Joe je úplne neotrasiteľne odovzdaný svojmu snu: žije v sám v byte v Queens pohrúžený do svojej hudby, a keď z neho vyjde, hovorí takmer neustále iba o džeze. No práve keď sa zdá, že sa mu sen splní, všetko sa zmení. „Spadne do kanála,“ vraví producentka Dana Murray, „ale rozhodne sa, že so životom ešte neskončil, určite nie teraz. Podarí sa mu cez rôzne ríše pristáť vo Veľkom predtým.“

Joe sa ocitne na objavnej ceste, s ktorou nerátal, poveria ho, aby novej duši ukázal, prečo stojí za to žiť, a on je presvedčený, že pozná všetky odpovede. Samozrejme, vo svete duší vyzerá inak. Ako ostatní mentori, aj jeho podoba v tomto svete má rysy, podľa ktorých ho bolo možné spoznať aj na zemi. Nielen typický klobúk a okuliare, ale aj široké gestá. „Chceli sme, aby diváci uverili, že je to tá istá postava, aj keď vyzerá inak,“ vraví Brownbill.

Joe je však vo Veľkom predtým iba dočasne. Spolu s 22 nájdu cestu späť na Svet, hoci dosť nezvyčajným spôsobom, a tým sa skutočne začína ich spoločné dobrodružstvo. Podľa druhého režiséra Kempa Powersa sa má Joe čo učiť, no nie je sám. „Joe Gardner predstavuje nás všetkých,“ vraví Powers. „Myslím, že každý z nás sa vie stotožniť s pochybnosťami, či robíme to, čo je naším poslaním. Kedy som sa vzdal toho, o čo som sa tak dlho usiloval?“

Ukáže sa, že poučenie nebude o uskutočňovaní našich snov. „Nechceli sme nakrútiť film, ktorý by v ľuďom vzbudzoval pocit, že majú mať nejaký konkrétny veľký cieľ,“ vraví Murray. „Tento film je pre všetkých, každý sa s ním dokáže stotožniť.“

„Nechcem ísť na svet.“

22 je predčasne vyspelá duša, ktorá strávila stovky rokov v Seminári teba, kde musia nové duše splniť niekoľko požiadaviek, aby mohli ísť na Svet. 22 prešla Pavilónmi osobnosti ako každá duša, čím sa vysvetľuje jej roztomilý sarkazmus, duchaplnosť a občasná náladovosť. Splnila všetky požiadavky pre cestu na Svet okrem jednej. Ona však v skutočnosti nemá záujem o život vo Svete. Podarí sa Joovi presvedčiť ju?

„Dvadsaťdvojke sa venovala pôsobivá paleta mentorov od Archimeda po Gándhího,“ vraví Docter. „A Joe je iba obyčajný chlapík z Queens. Namiesto zvyčajného zoznamu pôsobivých úspechov jej môže ukázať iba niekoľko skľučujúcich momentov v triede a veľa neúspešných konkurzov. Ale 22 je zvedavá. Na každého človeka s pocitom, že sa narodil s jasným cieľom, sa nájde niekto, kto netuší, čo by mal robiť.“

Podľa slov producentky Dany Myrray prežíva 22 viac, než dáva najavo. „Keď vidí, ako od nej všetky duše odchádzajú na Svet, určite si myslí, že nie je v poriadku. Je cynická a žartuje o tom, ale v skutočnosti sa bojí.“

Všetky nové duše vrátane 22 vyzerajú podobne, pretože sa im ešte iba formuje osobnosť. Aby tvorcovia odlišili 22 od ostatných, dali jej mierne privreté oči so znudeným pohľadom a dva veľké predné zuby.

Animátori nachádzali zábavné a nevšedné spôsoby, ako predviesť jedinečnú osobnosť postavy. Supervízorka animácie Jude Brownbill: „Nové duše nemajú ruky ani nohy, ale pri 22 sme si predstavili, že je vo svojom svete už tak dlho a mala už toľkých mentorov, že sa naučila, ako si vytvoriť nohy alebo ruky, ak chce. Môže mať malé ruky ako palčičky, a ak chce na niečo ukázať, vytvorí si prsty. No zároveň je lenivá a neistá, takže ak práve nechce končatiny, stiahne ich a schová.“

Hoci je to príbeh o Joovej sebaobjavnej ceste, výkonná producentka Kiri Hart vraví, že aj výlet 22 na Svet zmení túto cynickú novú dušu. „Na tomto filme je výnimočné aj to, že 22 dostane vďaka nezvyčajným okolnostiam príležitosť dočasne pobudnúť na Svete a vyskúšať si, aké to je. Zistí, že úplne iné, než čakala.“

„Zaistí ti tento koncert dôchodok?“

LIBBA GARDNEROVÁ je Joova matka, jeho najväčšia fanúšička, no je k nemu úprimná. Je to hrdá podnikateľka a majiteľka úspešného krajčírstva v Queens už desiatky rokov. Jej zosnulý manžel, Joov otec, bol hudobník, ktorý nikdy neprerazil, takže Libba bola živiteľkou rodiny. Vie, že život hudobníka môže byť krutý, tak povzbudzuje Joa, aby mal vždy záložný plán, ale on si to vysvetľuje ako nedostatok podpory. No hoci je Libba pragmatická, Joa nadovšetko ľúbi a chce, aby bol šťastný.

Libba predstavuje silnú ženskú postavu a filmoví tvorcovia chceli vytvoriť postavy, ktoré vyznejú úprimne. Obrátili sa na Dr. Johnnettu Betsch Cole. „Dlho sme sa rozprávali o stvárnení černošiek,“ vraví Dr. Cole. „Pre mňa bolo dôležité, aby tieto ženy – Libba a Dorothea – neboli vykreslené stereotypne.“

Ukázalo sa, že niektorí filmári pripodobnili Libbu doktorke Colovej, ktorá to chápe. „V mnohom sa s Libbou stotožňujem. Je silná a zároveň plná citu. A hoci sa snaží chrániť syna, napokon prijme, že musí nasledovať svoj sen.“

Umelci, ktorí tvorili túto postavu, si dali záležať, aby Libba vyzerala silná a sebavedomá. Navyše bolo dôležité aj jej oblečenie, keďže vlastní krajčírstvo. Supervízorka shadingu Bryn Imagire chcela, aby Libbino oblečenie vyzeralo veľmi kvalitne. „Všimnite si, že Libbine kostýmy majú úpletové povrchy. Použili sme techniku, ktorá skutočne spletie vlákna a vytvorí v počítači látku.“

Pre Libbin šatník vybrali výrazné farby. „Chceli sme ju obliecť do sýtych farieb,“ pokračuje Imagire. „Rada používam analogické farby ako fukiová a koralová. Sú jemné, ale pomáhajú dotvoriť jej silnú osobnosť.“

„Do toho, Učko, nemáme celý deň.“

DOROTHEA WILLIAMS je svetoznáma džezová legenda, ktorá si vyslúžila svoje miesto medzi velikánmi. Sebavedomá, silná a vyrovnaná a skutočne talentovaná saxofonistka. Na pódiu z nej srší suverénnosť, a keď ide o džez, hlúposti musia ísť bokom. Jej kapela je jej ako rodina a dovoľí do nej vstúpiť iba málokomu. Ťažko na ňu urobiť dojem, ale stojí to za pokus.

„Dorothea jasne vie, koho chce vo svojej kapele,“ vraví výkonná producentka Kiri Hart. „Myslím, že Joe ju vždy obdivoval, takže hrať s ňou je preňho obrovská príležitosť.“

Animátori vyjadrili Dorotheinu suverénnosť nečakaným spôsobom: tým, že obmedzili jej pohybový prejav. „Úžasne to spracovali v tom, ako nehybne a mocne pôsobí jej póza, ako málo žmurká a nadväzuje očný kontakt, pôsobí to priam odstrašujúco,“ vraví supervízorka animácie Jude Brownbill, ktorá dodáva, že takéto sebaovládanie môže byť naozaj náročné. „Chcete postavy rozhybať. Chcete sa s nimi baviť a stavať ich do rôznych póz. Pri Dorothee sme museli veľa vypustiť – odstrániť žmurknutie alebo zmenu výrazu – pretože jej sila vychádza práve z jej nehybnosti.“

„My mystici sa stretávame v tomto super priestore každý utorok.“

LUNVIND je produktom precitnutia človeka v strednom veku, ktorý si dokonca zmenil meno a našiel si novú prácu, aby mohol viesť šťastnejší život. Lunvind teraz oddane vrtí reklamnou tabuľou na rohu manhattanskej ulice a táto činnosť mu prináša radosť a prenáša ho do zóny, vďaka čomu môže duševne a duchovne cestovať na mystické miesto nazývané Astrálna rovina (kúsok od Veľkého predtým), kde zachraňuje stratené duše z ich nezáživných životov plných stresu.

Podľa producentky Dany Murray existuje dôvod, prečo vie Lunvind tak veľa o stratených dušiach. „Sám bol kedysi stratená duša, keď priveľa hral videohry. Ale opustil taký život,

aby hľadal skutočný zmysel v partii Mystikov bez hraníc. Vyhľadávajú stratené duše v snových poliach a pomáhajú im znova sa spojiť s telom.“

PORADCOVIA vo Veľkom predtým sa všetci volajú Jerry. No každý Jerry je jedinečným vyjadrením vesmíru: sú trpezliví, dobre naladení a majú pasívno-agresívne sklony, každý v inej miere.

„Sú ako učiteľky v materskej škole, ktoré s nekonečnou trpezlivosťou poháňajú duše cez chaos Seminára teba,“ hovorí spoluscenárista Mike Jones.

Vzhľad poradcov sa nerodil ľahko. Podľa supervízora animácie Bobbyho Podestu to, ako sa opisujú sami poradcovia, nastavilo latku. „Hovorila o sebe, že sú vesmír zjednodušený natoľko, aby ho ľudia dokázali pochopiť. Inšpiráciu sme hľadali v desiatkach predlôh ako napríklad švédske sochy, príroda, dokonca svetlo. Umelecké oddelenie začalo skúmať, kreslili nespočetne veľa tvarov, až kým našli podobu, ktorá bola dostatočne rozoznateľná ako postava, a predsa poddajná voči všetkému naokolo. Túto postavu sme vytvorili, čuduj sa svete, z čiary, živej čiary.“

PÁN LABKA je terapeutická mačka, ktorá celé dni pradie, túli sa a upokojuje pacientov v nemocničných izbách. Prinesú ju aj Joovi Gardnerovi, keď po nešťastnom páde skončí v nemocnici. Hoci si pán Labka svoju prácu robí dobre, ocitne sa v nesprávnom čase na nesprávnom mieste a zapletie sa do nečakaného dobrodružstva.

Supervízor animácie Bobby Podesta vraví, že Pixar prizval odborníka, aby im porozprával o mačacej anatómii a pohyblivosti. „Dozvedeli sme sa, že mačky sú neskutočne pohyblivé, dokážu všelijako skrúcať nohy a laby. Pán Labka neurobí jediný pohyb, ktorý by neurobila skutočná mačka. To bolo pre nás pri tvorbe postavy dôležité.“

„Ja som podráždený hanblivec, nebezpečne zvedavý.“

NOVÉ DUŠE sú čerstvé, zvedavé a majú fialové oči, sú to nepopísané listy, ktoré majú objaviť svoju identitu. Od Pavilónu osobnosti po Sálu všetkého naberajú vlastnosti, ktorými sa budú prejavovať na Svete. Posledným krokom pred získaním svetského pasu je nájdenie iskry, až potom môžu žiť ako ľudia. Pre niektoré duše je však nájdenie iskry komplikované.

„Nové duše sa práve zrodili z vesmíru, takže sú maličké,“ vraví scénograf Svete Pilcher. „Majú vyzerať ako bábätká s menej rozoznateľnými rysmi než duše mentorov, keďže zatiaľ nežili na Svete v ľudskom tele. Majú tvar žiarovky bez stálych rúk a nôh.“

Filmári nechceli, aby postavy vo Veľkom predtým vyzerali ako duchovia. Hlavný kameraman Ian Megibben sa spojil s Pilcherom a skupinou umelcov, aby vymysleli, ako presne majú vyzerať a ako to dosiahnuť. „Viac než inokedy sme prepojili technických riaditeľov z iných disciplín – efekty, oddelenie postáv, scény a osvetlenia. Inšpirovali sme sa prizmou, kameňmi a minerálmi a opalizujúcim sklom,“ vraví Megibben.

Výsledkom je prizmatická postava, ktorá sa úplne hodí do svojho prostredia. „Keď postava zachytí svetlo,“ vraví Pilcher, „vidíme, ako sa teplé svetlo – červené, oranžové, žlté –, ktoré ňou prejde, na druhej strane stretne so studenými, tienistými odtieňmi tmavej ultramarínovej. Keď sa farby stretnú v strede, krásne sa zmiešajú.“

MENTORI sú povolani do Veľkého predtým, aby pomohli novým dušiam nájsť iskru. Poradcovia spájajú nové duše s mentormi už celé generácie. „Spolupracovali napríklad s Abrahamom Lincolnom, Mahátmá Gándhím, Aristotelom, Kopernikom, Máriou Antoinettou, ale aj inými,“ vraví animátor Trevor Jimenez. „Mentori môžu duše zaviesť do Sály teba, kde im ukážu svoj život, aby ich inšpirovali.“

Obyčajne sa múdрым a skúseným mentorom poradí odprevadiť nové duše bezpečne a šťastne na Svet. Ale jedna nová duša – 22 – nespupracuje, hoci vystriedala už celý zástup mentorov. Keď sa Joe Gardner ocitne vo Veľkom predtým, pomýlia si ho s mentorom a pridelia mu 22.

„Zvyčajne sme pre mentorov vybrali nejaké rozpoznateľné rysy ako účes alebo oblečenie, ktoré nosili na zemi, aby sme ich odlišili od nových duší,“ vraví Pilcher a dodáva, že životná skúsenosť prepožičiava mentorom aj farbu očí, akú mali na zemi, ruky a nohy.

STRATENÉ DUŠE sa túlajú po Astrálnej rovine, zatiaľ čo ich pozemské ja sa snaží oslobodiť z posadnutosti. „Niektorí ľudia uviaznu pri niečom, čo nie je nevyhnutne zlé, napríklad varení, videohrách, umení,“ vraví režisér Pete Docter. „Lenže ak preto vylúčia zo svojho života všetko ostatné, môžu sa z nich stať stratené duše.“

Pilcher vraví, že vzhľad stratených duší predstavuje psychologické väzenie, do ktorého sa samy uvrhli. „Sú obalené tmavomodrým pieskovitým hviezdnyim prachom, z ktorého je vytvorená Astrálna rovina. Duša sa tak ocitá uzavretá v akejsi ulite, veľkej a stagnujúcej, ktorá jej bráni slobodne nasledovať svoj cieľ a sebavyjadrenie.“

VELKOMESTO A INÝ SVET

Filmári vytvorili dva odlišné svety: neprikrášený New York a éterickú kozmickú ríšu

„Toto je New York! Nemôžeš zastať v strede chodníka. Chod', chod'!“

NEW YORK CITY

Tvorcovia chceli umiestniť *Dušu* do známeho mesta. „Len čo sme sa rozhodli pre džez, začali sme skúmať New York,“ vraví Docter. „Hoci tam džez nevznikol, New York je hlavným mestom džezu v Amerike. Je to centrum kultúry plné prisťahovalcov a vplyvov z celého sveta. Bohaté a vzrušujúce miesto pre film.“

„Nejde však len o hudbu,“ pokračuje Powers, ktorý v tomto meste vyrástol. „Ide o dynamiku tohto sveta. V New Yorku do seba ľudia doslova narážajú. Na každej ulici je vizuálne prítomná diverzita.“

Tvorcovia chceli, aby newyorské budovy vyzerali autenticky, takže nesmeli byť dokonalé a čisté. Podľa scénografa Steva Pilchera sa v meste musel odrážať ľudský svet. „New York je hmotný, fyzický a verný so svojimi pozemskými farbami. Veľmi hmatateľne a pekne vyjadruje svoju históriu cez opotrebenie a únavu materiálu. Budovy, zábradlia aj chodník sú ošumelé vekom a používaním. V tomto svete nie je nič dokonalé. Ale všetko je veľmi živé a zaujímavé. Kontrast medzi Svetom a krajinou duší predstavoval hlavné vodidlo pri rozhodovaní o vizuálnej stránke.“

Kľúčovou zložkou záberov mesta boli ľudia. „V meste ako New York potrebujete hromady ľudí, ktorí sa hýbu jednotlivo,“ vraví supervízor davových scén Michael Lorenzen. „Vymýšľali sme príbehy o tom, čo sa deje na pozadí.“

„Chceli sme, aby náš dav pripomínal ten newyorský: rozmanitý vo všetkých ohľadoch.“

Množstvo postáv v pozadí si vyžadovalo bohatý šatník. Supervízorka simulácie Tiffany Erickson Klohn vraví: „Ešte nikdy sme nenavrholi také zložité oblečenie pre postavy v pozadí. V dave máme 208 dospelých postáv, 16 tínedžerov a 4 deti. Vytvorili sme okolo 60 rôznych kusov oblečenia, ktoré sme použili vo vyše 100 jedinečných kombináciách. Máme postavy s vrstvami trička, mikiny s kapučňou, dlhej vetrovky, nekonečných šálov a dlhých vlasov... je toho veľa.“

Tvorcovia dali postavám v dave trošku newyorský prístup. „Pri začiatku filmu je scéna, v ktorej Joe uteká, aby stihol konkurz,“ hovorí supervízor davových scén Guillaume Chartier. „Musí kľučkovať a vyhýbať sa ľuďom. Opýtal som sa Peta Doctera, či chce, aby ľudia reagovali a on na to: ‚Nie, sú to Newyorčania, tých nič nerozhodí.‘“

„Veľké predtým?“

„Po novom seminár teba. Kráčame s dobou.“

VELKÉ PREDTÝM

Pri scénach v New Yorku mali tvorcovia z čoho čerpať, no Veľké predtým museli od základov vytvoriť. „Skladať takéto svety je úžasne zábavné, ale aj veľmi náročné, pretože môžu byť naozaj hocijaké,“ vraví režisér Pete Docter. „Bolo dôležité, aby tento svet odrážal hlavnú postavu a príbeh. Joe verí, že sa narodil, aby bol hudobníkom, tak sme navrhli svet, ktorý posilní jeho vieru: duše tu dostávajú osobnosť a záujmy.“

Režisér vizuálnych efektov Michael Fong vraví, že zo začiatku opisovali tvorcovia tento svet ako impresionistický a éterický. „Celkom sme nevedeli, čo presne tým chcú povedať ani ako svet bude vyzeráť, museli sme veľa skúšať a skúmať. Potom sme prišli na to, že impresionistické a éterické prostredie vytvoríme použitím mäkkých tvarov

z kombinácií objemov, častíc a čiar. Tvorcom sa páčilo, ako sa mäkké okraje objektov akoby prelievajú navzájom do seba.“

Docterova typická imaginácia sa v tomto svete prejavila naplno. „Už z predchádzajúcich Petových filmov ako *Hore* a *V hlave vidieť*, že miluje animáciu a rád posúva jej hranice,“ hovorí výkonný producent Dan Scanlon. „Ale pri *Duši* sa so svojím tímom snažil ísť ešte ďalej. Prostredníctvom Seminára teba chceli divákovi predviesť svet, aký ešte nevideli. Znamenalo to však pre nich skôr držať sa na uzde, než pridávať efektné čačky. Tento svet je zdanlivo jednoduchý so svojimi veľkými peknými tvarmi a abstraktnými budovami, aké v našom svete nevidíte. Chce to odvalu, vyjadriť myšlienku skromnejšie, ale ak sa to urobí správne, nakoniec tým poviete oveľa viac.“

V ZÓNE

Tvorcovia prizvali Trenta Reznora a Atticusa Rossa, aby zložili jedinečnú hudbu, a Jona Batista na džez

„Keď sa pozrieme na niektoré rané ozvučené animované filmy,“ hovorí režisér Pete Docter, „uvidíte skutočné spojenie s džezom. Je rytmický, zaujímavý a skutočný. Vždy poteší, keď niečo počujete a vidíte to synchronizované s obrazom. Myslím, že práve to ťahalo niektorých starších animátorov k džezu, uvedomili si, ako skvele by sa dal zosúladiť s vizuálnou stránkou.“

Keď Docter a tvorcovia z Pixar Animation Studios začínali pracovať na *Duši*, najprv si neboli istí, akú záľubu by mal Joe mať. „Hľadali sme niečo, čo by mohol Joe robiť a vyjadrovalo by to prísľub na celý život, niečo, čomu by sme mohli fanúžiť,“ vraví Docter. „Čo keby bol vedec alebo podnikateľ? A potom, akoby riadením osudu, sme narazili na video z online kurzu džezovej legendy Herbieho Hancocka.“

„Mal som skvelý zážitok zo spolupráce s Milesom Davisom,“ rozpráva Hancock vo videu, „keď som zahral niečo, takpovediac, technicky nesprávne. Bolo to uprostred koncertu, asi najlepšieho koncertu tej šnúry. Úžasne sme si ho užívali. A v jednej skladbe, Milesovej skladbe, som zahral úplne nesprávny akord. Bol som presvedčený, že som všetko pokazil a zničil som perfektný večer. Miles sa len nadýchol a zahral niekoľko nôt, a hneď môj akord vyznel správne. Nechápal som, ako to urobil, znelo to ako zázrak. Až po rokoch som si uvedomil, čo sa vtedy stalo. Ja som hneď odsúdil to, čo som urobil, ale Miles nie. Miles to iba zobral ako niečo nové, čo sa jednoducho stalo. A urobil to, o čo by sa mal snažiť každý džezový hudobník: pretvoriť čokoľvek na niečo hodnotné.“

„Keď sme to počuli,“ pokračuje Docter, „videli sme v tom nielen skvelý príbeh, ale aj dokonalú metaforu života. Napadlo nám, že džez je najlepšia voľba. Joe musí byť džezový hudobník.“

Hoci je hudba vo filmoch od Pixaru vždy dôležitá – spomeňme Randyho Newmana a filmy *Príbehu hračiek* alebo *Coco* z roku 2017 a jeho poctu Mexiku – v *Duši* sa z nej stala neodlúčiteľná súčasť príbehu.

Tvorcovia chceli tento obľúbený žáner zobrazit' čo najvernejšie a prizvali na spoluprácu profesionálov vrátane Hancocka, Daveeda Diggsa, Ahmira „Questlove“ Thompsona a americkú džezovú bubeníčku, skladateľku, producentku a pedagogičku Terri Lyne Carrington.

Dva svety vytvorené v *Duši* si žiadali dva odlišné hudobné štýly, ktoré pomohli vytvárať ich a vymedziť. Originálne džezové skladby a aranžmány zabezpečil uznávaný hudobník nominovaný na Grammy Jon Baptiste, a držiteľia Oscara Trent Reznor a Atticus Ross (*Sociálna sieť*) z Nine Inch Nails vytvorili originálnu hudbu, ktorá sa vznáša medzi skutočným svetom a svetom duší.

SOUL - DUŠA: v slovenskom znení:

OBSADENIE:

JOE	Marián Miezga
22	Zuzana Vačková
LUNVIND	Peter Sklár
TERRY	Judita Hansman
RADKYŇA JERRY A	Soňa Norisová
RADCA JERRY B	Ondrej Kaprálik
LIBBA	Helena Geregová
DEZ	René Jankovič
BRČKO	Roman Ferienčík
DOROTHEA	Lucia Vráblicová
CONNIE	Tereza Heftyová
MELBA	Lena Košická
PAUL	Michal Dutka
LULU	Jana Valocká
RADCA JERRY C	Vladimír Jedľovský
LEKÁRKA	Mária Landlová
RADKYŇA JERRY D	Jeanette Švoňavská
MANAŽÉR HEDGEOVÉHO FONDU	Peter Krajčovič
PANI S TERAPEUTICKOU MAČKOU	Milada Rajzíková
MARGE	Jeanette Švoňavská
RADKYŇA JERRY E	Romana Hudec Orlická
GEREL	Milada Rajzíková
TANEČNICA	Jeanette Švoňavská
RIADITEĽKA ARROYO	Mária Landlová
ZASNENÁ	Denisa Dopiráková
DORIAN	Martin Vitek

HLÁSATEĽKA NA BASKETBALE	Dáša Laurová
VETRÁR	Andrej Kováč
MIHO	Dáša Laurová
MIALI	Elisapie Isaac
RAY GARDNER	Jakub Gogál

Film DUŠA prichádza do kín 25. Decembra 2020. Do slovenských kín ho prináša distribučná spoločnosť CinemArt SK.